

72, 48 VE 24 SAATLIK PLAZMA PROTEİNE BAĞLI RADYOİYOD (PBI-131)

DEĞERLERİNİN KORELASYONU VE KLINİK TANIDAKİ YERİ*

Selahattin Koloğlu**

Yahya Lâleli***

Yalçın Aral****

İyod metabolizmasının tiroid glandı ile ilişkili değişik fazları incelenerek tiroid fonksiyonları hakkında bilgi edinmek mümkündür. Ancak, iyodürlerin tiroid glandına taşınması ve tiroid glandı tarafından yakalanması, yani, inorganik iyod fazı, iyod yetersizliğinin yaygın bulunduğu memlekelerde önemli değişikliklere uğradığından, bu fazı inceleyen testler genellikle hatalı sonuçlar vermektedirler. Gerçekten, tiroidin iyodu yakalama fonksiyonu, iyod yetersizliğine adaptasyon mekanizmalarından en önemlidir ve endemik guvatr vakalarında yüksek oranlarda normalin üstündeki, yani tirotoksik değerlerde bulunmaktadır. Memleketimizde de triodin I-131 uptake'leri tanıda faydalı olamayacak oranlarda diskordant sonuçlar verdiğiinden (1-8) iyod metabolizmasının daha sonraki, yani, organik bağlanma ve salgılanma fazlarının incelenmesi tercih edilmektedir. Bu fazların incelenmesinde rutin olarak faydalanan iki test vardır. Bunlar, "Dönüşme Oranı (Conversion Ratio)" ve "Plazmanın 72 saatlik PBI-131 değeri"dir.

PBI-131 olağan olarak "tracer" doz verildikten 72 saat sonra incelenmektedir. Bu sürenin kısaltılabilmesi, tanının daha erken konması ve tedavinin bir an evvel başlamasında faydalı olacağından, 72 saat bekleme yerine, acaba 24 saat veya 48 saat organifiye olan radyoaktif iyod miktarının ölçümü ile, aynı bilgilerin sağlanıp sağlanamayacağını ve bu sürelerde elde edilen değerlerin, 72 saatlik değerlerle olan korelasyon derecesini araştırdık. Tıp literatüründe, herhangi bir endemi bölgesinde benzeri bir araştırmaya rastlamadığımızdan, elde ettiğimiz bilgilerin yayınlanması faydalı bulduk.

* A.Ü. Tıp Fakültesi, Endokrinoloji ve Metabolizma Hast. Kürsüsü ve Hacettepe Üniversitesi, Tıp Fakültesi Nükleer Tıp Bilim Dalının müşterek çalışmasıdır.

** A.Ü. Tıp Fakültesi, Endokrinoloji ve Metabolizma Hast. Kürsüsü Başkanı

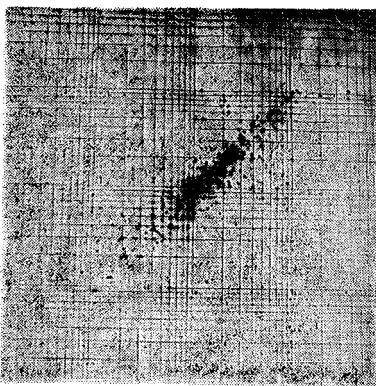
*** Hacettepe Üniversitesi, Tıp Fakültesi Nükleer Tıp Bilim Dalı Profesörü

**** A.Ü. Tıp Fakültesi, Endokrinoloji ve Metabolizma Hast. Kürsüsü Asistanı

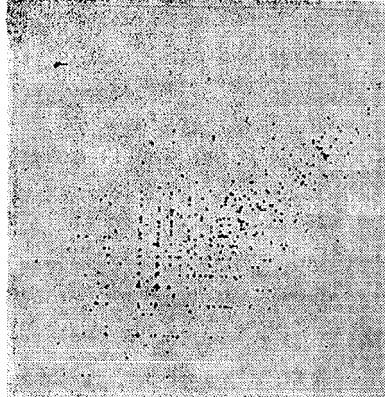
MATERYEL VE METOD

Metabolik durumu klinik muayene ve tiroid hormonları (serum total T₃ ve T₄ü) tayinlerile, anatomik yapısı ise, palpasyon ve tiroid bölgesinin sintigrafik incelenmesiyle saptanmış 547 tiroid hastasında (388 endemik guvatr ve 159 tirotoksikoz vakası) 48 ve 72 saatlik plazma proteinlerine bağlı radyoaktif iyod miktarı, 335 tiroid hastasında ise (209 endemik guvatr; 126 tirotoksikoz vakası) aynı ölçüm 24 ve 72 nci saatlerde uygulandı.

Plazma PBI-131 tayinleri Silver'in (9) önerdiği yöntemle yapıldı : Hastaya ağızdan 7,5 - 15,0 uci NaI¹³¹ verildikten 24 veya 48 saat ile 72 saat sonra elde edilen 2 ml. plazmanın proteinleri % 10 TCA ile çöktürüldü ve müteaddit yıkamalara tabi tutulmuş çökelek, 2 ml serum fizyolojik ile homogen olarak suspansiyon haline getirildikten sonra standard ile mukayeseli olarak sayılıdı. Sonuçlar, verilen "tracer" dozun 1 litre plazmadaki bölümünün % fraksiyonu olarak ifade edilmiştir. Elde edilen sonuçlar Şekil : 1 ve 2, ve Tablo : 1 de arzedilmiştir.

Şekil : 1 72 ve 48 saatlik PBI - 131 değerlerinin karşılaştırılması ve aralarındaki korelasyon

Şekil 2 : 72 ve 24 saatlik PBI - 131 değerlerinin karşılaştırılması ve aralarındaki korelasyon

T A R T I S M A

Tiroidin iyod kinetiği hakkında bilgi edinebilmek için, organda mevcut ve organ tarafından alınan iyod miktarı ile, organifiye edildikten sonra salınan ve iyod ihtiva eden biomolekül miktarının bilinmesi gereklidir. Tiroidin iyod kinetiği, iyod kullanma hızı, başka bir deyimle, iyod turnover'ının incelenmesi, olağan olarak organizmadaki aktif hormon seviyesi ve onun ürünü olan metabolik durum hakkında kesin bilgiler sağlamayabilir. Çünkü, iyod turnover'i, daha çok glanda giren ve glanda terkeden iyod miktarı ile ilgilidir; bu fonksiyon, tiroid içindeki veya or-

ganizmadaki, kullanılmaya elverişli iyod miktarına ve tiroidin hormon sentez hızına bağlıdır. Yani, bir tirotoksikoz vakasında iyod turnover'i artmış olabileceği gibi, bir iyod yetersizliği guvatlarında da yüksek bulunabilecektir.

Iyod turnover'i hakkında bilgi edinmek için, yurdumuzda en fazla uygulanmakta olan yöntem 72 saatlik plazma PBI - 131 testidir. Bu uygulamada, tiroid içi ve dışı iyod miktarı bilinmediğinden, tiroidin iyod kullanma hızı (turnover) mg iyodoprotein/zaman olarak değil, 72 saat sonunda, serum proteinlerine katılmış aktivite miktarının, verilen total dozun, 1 litre plazmaya isabet eden bölümünün yüzdesi olarak ifade edilir. Önemli kabul edilebilecek iyod absorpsiyon bozukluğu bilinmediğinden, plazma PBI - 131 değerleri, belirli bir zaman biriminde dengeye gelmiş radyoiyodun fraksiyonel klirensini gösterebilir.

Bu yöntem, bahsedilegelen byolojik bilgiler yanında, klinik tanı için de bir dereceye kadar geçerli bazı bilgiler sağlayabilir niteliktedir.

Gerçekten, hiperaktif bir gland, aktif doku yeterli büyülükte olsun olmasın, iyodür havuzunu daha hızlı çevirecektir. Ancak, tiroid dışı iyod havuzunun büyüğünün, elde edilecek sonucu etkileyeceği de muhakkaktır. Geniş iyodür havuzuna sahip vakalarda, iyod kullanma hızı yüksek bulunsa da, verdığımız aktif iyod geniş soğuk iyod havuzunda diltüe olacağından, plazmadaki serum spesifik aktivitesi düşük bulunacaktır. Bu nedenle, proteiné katılmış iyod miktarı yüksek olsa da, spesifik aktivite oranı düşük olduğundan, PBI - 131 değerleri beklentiği kadar yüksek olmayacağından emin olmak gereklidir.

Bu bakımdan en önemli sorunu iyod yetersizliği guvatrı teşkil etmektedir. Çünkü, bu vakalarda tiroid dışı iyod havuzu küçük olduğundan, tiroid glandının iyodu kullanma hızı artacaktır ve PBI - 131 değerleri tirotoksikoz seviyelerine yükselecektir. Mamafih, bu speküasyonun ancak önemli iyod yetersizliği için geçerli olduğunu hatırlamak gereklidir.

Yapmış olduğumuz incelemeler (7), serum total T_3 ve T_4 değerlerile beraber değerlendirildiğinde, aşağıda arzedilen koşullarda, PBI - 131 tayininin faydalı olabileceği meydana çıkmıştır; Bu koşulların bir kısmı tiroid patolojisine ait antitilerden, bir kısmı da bazı tedavi yöntemlerinden sonra patolojik status'un klinik ile diskordansından ibarettir. Bu koşulların tanınması tedavi hatalarını önleyecek niteliktedir :

1 — Tiroidektomi veya radyoiyod tedavisi uygulanmış tirotoksik hastada, aktif tiroid dokusu sınırlı olduğundan, total hormon salgısı normal seviyelerde bulunduğu halde, bu sınırlı dokuda iyod kullanma hızı artmış olduğundan, PBI - 131 değerleri yüksek bulunur. Şu halde bu değerlere dayanarak yeni bir antitiroid tedavi türünün uygulanması hastaya zarar verir.

2 — Antitiroid ajanlarla tedavi görenlerde, aşırı tedavinin işaretini olarak oluşan relatif iyod açlığına bağlı olarak PBI - 131 seviyeleri yükseltebilir. Bu koşullar-

da, antitiroid tedavinin aynı dozlarda kullanılması, glandın büyümeye ve bii üfürümün teşekkülüne yol açar. Bu bulgular hatalı olarak tirotoksikozun devamı izlenimini vererek, tedavi hatasının devamına sebep olur.

3 — İyod ağılığında, PBI - 131 yükselerek, artmış olan turnover hızına işaret eder. Bu bulgu, serum T_3 ve T_4 seviyelerine paralel değilse, klinik tanıyı desteklemediğini ifade eder.

4 — Tiroidin toksik olmayan hiperaktif noduler hiperplazilerinde, serum total tiroid hormonları normal olduğu halde, sınırlı aktif dokunun yüksek iyod turnover'ine bağlı olarak PBI - 131 yükselir. Bu bulguya dayanarak uygulanan aktif bir antitiroid yöntem hastaya zarar verebilir. Bu sebeple, bu tür tiroid patolojisinde özel koşullar hariç, tedavinin uygulanması için, hipertiroidizm ve hipermetabolizmanın belirmesini beklemek daha uygundur.

5 — Tirotoksikoz vakalarında, organifikasyon ve salgılama hızı birbirine paralel olarak yükselmiş ise, hem serum tiroid hormonu seviyeleri, hem de PBI - 131 yükselmiş bulunur. Bu paralelizm hastlığın tanısını doğrulayabilir. Ancak, PBI - 131'in normal hudutlarda kalması tanıyı reddettirecek nitelikte değildir. Normal seviyedeki PBI - 131 değerleri, geniş total dışı iyod havuzu ile beraber bulunan tirotoksikoz vakalarında bulunmaktadır.

6 — Tiroidit'in düzelleme fazında husule gelen «rebound» ile PBI - 131 yükseltebilir.

7 — Bazı Oftalmik Graves hastlığı vakalarında da PBI - 131 yüksek bulunur.

8 — İyodun tiroid glandı tarafından yakalanması ve organik bağlanması fazlarına müdahale eden bazı ajanlar PBI - 131 değerlerini düşürürler. Bunlar arasında şu terapötik ajanlar sayılabilir : Oral antitiroid ilaçlar, yüksek doz iyodür, tiroid hormonları, steroidler (ve ACTH), amfenon, kobalt, fenilbutazon, PAS, rezorsinol, bazı antidiabetik sulfonilüre bileşikleri (karbutamid ve ve tolbutamid).

Bazı ajanlarla tedaviden sonra, yani tedavinin kesilmesile oluşan «rebound» fenomeni ile, PBI - 131 değerleri yükselebilir. Bu ajanlar arasında, iyod, antitiroid ilaçlar ve tiroid hormonları sayılabilir.

Faydalı olduğu koşulların sınırlı olması dolayısıle, PBI - 131'in tayin süresini kısaltarak bir «survey» yöntemi haline getirmeyi düşündük ve daha kısa sürelerde, örneğin 24 ve 48 saatlik PBI - 131 değerlerinin 72 saatlik değerlerle korelasyonunu araştırdık.

İncelediğimiz 547 tiroid hastasının 72 saatlik plazma PBI - 131 değerleri, 48 saatlik değerlerine karşı grafiklendiğinde aralarında 1 ci dereceden korelasyon olduğu görülmektedir (Şekil : 1). Korelasyon koefisiyanı 1'e çok yakın olup, 1,04 dür ($y = -1,0 + 0,0003$). Bu da bize, ortalama değerler söz konusu olduğunda, 48 ve 72 saat değerleri arasında 1'e 1 gibi bir münasebet olduğunu gösterir. Elde

ettiğimiz korelasyon eğrisine göre, 72 saatlik PBI - 131 için normal hudud % 0,27, 48 saatlik PBI - 131 için ise % 0,28 kabul edilebileceği görülmektedir.

Şu halde, tiroid hastalıkları tanısında, PBI - 131 in 48 saatlik değerleri, 72 saatlik değerlere yakın konkordans ve diskordans göstermektedir.

Bu ön hükmü, endemik guvatr için geçerli olduğu halde, tirotoksikoz için tam geçerli değildir. Gerçekten, bu gurup endemik guvatr vakalarında nihai tanı ile paralelizm, 72 saatlik PBI - 131 için % 96.2, 48 saatlik PBI - 131 için % 96.4 bulunmuştur. Halbuki, tirotoksikoz vakalarımızda, 72 saatlik PBI - 131'in tanı ile konkordansı % 79, 48 saatlığın ise % 70 dir (Tablo - 1).

Şu halde, her ne kadar endemik guvatrın tanısında iyi bir biyolojik destek gibi görünüyor ise de, tirotoksikozun tanısı ile gösterdiği yüksek diskordans, bu parametrenin ancak serum total T_3 ve T_4 değerlerile beraber yorumlandığı koşullarda faydalı olabileceğini göstermektedir. Çünkü total diskordans oranı, 72 saatlik PBI - 131 için % 24.8'e 48 saatlik PBI - 131 için de % 33.6 yi bulmaktadır.

Şu halde, ancak acil durumlarda ve daima T_3 ve T_4 ile beraber tayin edilmek koşulu ile, 48 saatlik PBI - 131 değeri, 72 saatlik PBI - 131 değeri yerine kullanılabilir kanışındayız.

TÜRKİYE'DE, ENDEMİK GUVATR VE TİROTOKSİKOZUN TANISINDA, 72 SAATLIK VE 48 SAATLIK PLAZMA PBI-131 İLE ELDE EDİLEN SONUÇLARIN KIYASLANMASI

PARAMETRE	Ötiroid	Hipertiroid	Tanı ile		Tanı ile Diskordans %
			Konkordans	%	
ENDEMİK GUVATR					
72 saatlik Pl. PBI-131					
Normal	0.27	374	14	96.2	3.8
n = 388					
48 saatlik Pl. PBI-131					
Normal	0.28	375	13	96.4	3.6
n = 388					
TİROTOKSİKOZ					
72 saatlik Pl. PBI-131					
Normal	0.27	35	124	79.0	21.0
n = 159					
48 saatlik Pl. PBI-131					
Normal	0.28	48	111	70.0	30.0
n = 159					

335 hastamızda incelediğimiz 24 ve 72 saatlik PBI - 131 değerleri birbirile kıyaslandığında, % 0,2 nin üstünde değerlerde korelasyon gözlendiği halde, bu seviyenin altında geniş bir dağılım saptanmaktadır. Bu; işaretli iyodun, yüksek turnover'li vakalarda iyod havuzu ile erken dengelendiği anlamına gelmektedir.

Tanı dikkate alınarak yapılan gözlemlerde, iki gurup arasındaki korelasyonun yetersizliğine rağmen, sonuçlar, 48 saatlik PBI - 131 ile elde edilen konkordans oranlarına yakın bulunmuştur. Gerçekten bu guruptaki 209 endemik guvatlı hasta (141 BDG, 68 BNG vakası) 72 saatlik PBI - 131, % 10.5 oranında, 24 saatlik ise % 10 oranında normalin üstündeki seviyelerde bulunmuştur; 126 tirotoksikoz vakasında ise tanı ile diskordans oranı, yani normal seviyelerdeki değerler, her iki süredeki PBI - 131 için % 25 dir. Şu halde, tanı ile total diskordans oranı, bu gurupta, hem 24 hem de 72 saatlik PBI - 131 için % 33'i bulmaktadır (Şekil - 2).

Bu sonuç bize, plazma PBI - 131 in hangi sürede olursa olsun değişken sonuçlar verdiğini ortaya çıkarmaktadır. Gerçekten, birinci guruptaki endemik guvatı vakalarında elde edilen 72 saatlik PBI - 131 değerlerinde, % 3.8 olarak saptanan diskordans oranı, ikinci gurupta % 10.5'a yükselmiştir. Gene, birinci gurup tirotoksikoz vakalarındaki % 21 lik diskordans oranı son gurupta % 25'i bulmuştur.

Bununla beraber, PBI - 131 tayinleri, genel olarak tiroid hastalıklarının yaklaşık 3/4 ünde plazma iyod turnover'ı hakkında bilgi verebilecek niteliktedir.

S O N U Ç

- 1 — 48 ve 72 saatlik plazma PBI - 131 sonuçları, endemik guvatr vakalarında iyi bir korelasyon göstermiştir. Tirotoksikoz vakalarında bu iki parametre arasındaki korelasyon bu kadar iyi değildir. Bununla beraber mecbur olunduğunda, 48 saatlik plazma PBI - 131 değerlerinden de, T_3 ve T_4 ile beraber tefsir edilmek koşulu ile, faydalabilir. Endemik guvatr vakalarında 48 ve 72 saatlik PBI - 131 seviyeleri tayini tanı bakımından aynı degerdedirler.
- 2 — 72 saatlik PBI - 131 değerleri, ancak serum total T_3 ve T_4 değerlerile beraber tefsir edildikleri zaman faydalıdır.
- 3 — 24 saatlik plazma PBI - 131 değerleri ile, 48 ve 72 saatlik PBI - 131 değerleri arasında iyi bir korelasyon saptanamamıştır. Binaenaleyh, 24 saatlik plazma PBI - 131 değerleri, 48 veya 72 saatlik PBI - 131 değerleri yerine kullanılamaz.
- 4 — Tirotoksikoz vakalarında tedavinin takibinde, PBI - 1,31 tayini aşırı tedaviye bağlı yatrojenik iyod yetersizliği ve bunun sonucu olan süratlenmiş turnover yüksekliğini meydana çıkarması bakımından değerli bilgiler sağlar. Gerçekten, bu vakalarda tiroid hiperplazisinin artması ve tiroid glandı üzerinde

bir üfürüm belirmesi yanında, 72 ve 48 saatlik PBI - 131'in yükselmesi, hedefini aşmış tedavinin uyardığı süratli turnover'e işaret eder.

- 5 — Tiroidektomi, I - 131 tedavisi ve hatta tiroidit vakalarında, reziduel aktif tiroid dokusunun fonksiyonunu göstermesi bakımından faydalı olmakla beraber, bu vakalarda tanı ve tedavi hatalarına sebep olmaktadır. Gerçekten, bu vakalardaki mahdut aktif tiroid dokusunun aşırı iyod turnover'na bağlı olarak, hem 48 hem de 72 saatlik PBI - 131 değerleri normalin üzerinde bulunmaktadır. Bu yükseklik toksisite işaretini değildir. Aynı gözlem non-toksik hiperaktif nodullerde de yer almaktadır.
- 6 — Endemik guvatr vakalarında aşırı iyod yetersizliğinin meydana çıkarılmasında faydalı olmaktadır.
- 7 — Aşağıda arzedilen formül ile elde edilen bir koefisian da, PBI - 131'in dikte alınmış olmasına, tirotoksikoz vakalarında verilecek I - 131 tedavi dozunun daha isabetli seçilmesi mümkün olabilir kanısındayız.

T_3 X T_4 X Aktif Doku Alanı

PBI - 131

- 8 — PBI - 131 değerleri, incelenen guruplara göre tanı ile değişik diskordans oranları vermektedir. Fakat, tiroid hastalıklarının yaklaşık % 65 - 75 inde plazma iyod turnover'i hakkında bilgi verebilecek niteliktir.

Ö Z E T

547 tiroid hastasında (388 endemik guvatr ve 159 tirotoksikoz vakası) 48 ve 72 saatlik plazma proteinlerine bağlı radyoaktif iyod miktarı, 335 tiroid hastasında ise (209 endemik guvatr, 126 tirotoksikoz vakası) aynı ölçüm 24 ve 72inci saatlerde uygulandı.

48 ve 72 saatlik plazma PBI - 131 sonuçları endemik guvatr vakalarında iyi bir korelasyon göstermiştir. Tirotoksikoz vakalarında bu iki parametre arasındaki korelasyon bu kadar iyi değildir. Bununla beraber, mecbur olunduğunda, 48 saatlik plazma PBI - 131 değerlerinden de, T_3 ve T_4 ile beraber tefsir edilmek koşulu ile, faydalı olabilir. Gerçekten, total diskordans oranı 72 saatlik PBI - 131 için % 24.8, 48 saatlik PBI - 131 için % 33.6 yi bulmaktadır.

24 saatlik plazma PBI - 131 değerleri ile, 48 ve 72 saatlik PBI - 131 değerleri arasında iyi bir korelasyon saptanamamıştır.

PBI - 131 değerlerinin, incelenen guruplara göre, tanı ile değişik diskordans oranları verdiği dikkati çekmektedir.

S U M M A R Y**Correlation Between 72, 48 And 24 Hour Plasma Levels Of PBI - 131**

27 and 48 hour plasma levels of PBI - 131 are determined in 547 patients with various thyroid disorders (388 patients with endemic goiter and 159 patients with thyrotoxicosis). In another group of 335 patients (209 patients with endemic goiter and 126 patients with thyrotoxicosis) the same parameter is investigated 24 and 72 hour after the radioiodine administration.

72 and 48 hour plasma levels of PBI - 131 showed an acceptable correlation in cases with endemic goiter. But, in patients with thyrotoxicosis these two values were not well correlated. In spite of this observation, the 48 hour plasma PBI - 131 value could be used instead of 72 hour value, if it is studied simultaneously with the serum T - 3 and T - 4 levels. Indeed, the percentage of total discordance in 72 hour plasma PBI - 131 value was 24.8 %, while it was 33.6 % in 48 hour values.

We did not observe an acceptable correlation between 24 hr. and 72 hr. plasma PBI - 131 values.

L İ T E R A T Ü R

- 1 - Koloğlu, S., Koloğlu, B., Çandan, İ., Adanalı, S., Erdoğan, G. : Türkiyede endemik guvatr. 1 - Tiroid fonksiyon testlerinin endemik guvatr yönünden değerlendirilmesi. A. Ü. Tip Fak. Mec., XIX/II : 232, 1966.
- 2 - Koloğlu, S., Koloğlu, B. : Türkiyede endemik guvatr. 2 - iyod yetersizliğinin iyod metabolizması üzerindeki akışları. A. Ü. Tip Fak. Mec., XX/2 : 242, 1867.
- 3 - Koloğlu, S., Koloğlu, B., Erdoğan, G. : İyod yetersizliği ve tabii guvatrojen maddelerin tavaşanların tiroid fonksiyonları üzerindeki etkileri. A. Ü. Tip Fak. Mec., XX/3 : 703, 1968.
- 4 - Koloğlu, S. : Doğu Karadeniz Bölgesi guvatr endemisinde iyod yetersizliğinin rolü üzerinde araştırma. I. Besin Simpozyumu tutanakları (TBTAK) Ankara, 1969 sayfa : 95.
- 5 - Koloğlu, S., Koloğlu, B. : Türkiyede endemik guvatrda I-131, I-127 ve organik iyod kinetikleri. A. Ü. Tip Fak. Mec., XXIII/6 : 1709, 1970. Biomedicine (Paris), 19/3 : 94, 1973.
- 6 - Koloğlu, S., Uzunalimoğlu, A., Koloğlu, B., Erdoğan, G., Şafak, M., Akgün, G. : Modern tiroid fonksiyon testlerinin Türkiyede endemik guvatrın tanısı yönünden değerlendirilmesi. Diyarbakır Tip Fak. - Tiroid Bezi ve Hastalıkları Sim. 1971, Tutanak 76.
- 7 - Koloğlu, S. : Radioimmunoassay ve Türkiyede, tiroid hastalıklarının tanısında ve tedavilerinin izlenmesinde RIA ile yapılan tiroid fonksiyon testlerinin önemi. A.Ü. Tip Fak. Endok. ve Meta. Hast. Kürsüsü yayını 1977, Sayfa 52. Türk Endocrinoloji Yılıığı 1979, sayfa 84.
- 8 - Koloğlu, S., Koloğlu, B. : Türkiyede ednemik guvatrın etiopatojenezi. İstanbul Tip Kultayı - Tiroid Hastalıkları Simpozyumu, 1977 s : 35.
- 9 - Silver, S. : Radioactive isotopes in medicine and biology. Lea and Febiger, Philadelphia 1962, Vol. II, Medicine, sayfa 50.